

TA'LIMNI AXBOROTLASHTIRISH SHAROITIDA PEDAGOGIKA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING HUQUQIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH

Jo'rayev Farrux Ismatullayevich

Buxoro innovatsiyalar universiteti magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'limni axborotlashtirish sharoitida pedagogika oliy ta'lim muassasalari talabalarining huquqiy madaniyatini rivojlantirish masalalari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: axborot, ta'lim jarayoni, individuallik, huquqiy madaniyat, pedagogik qobiliyat, samaradorlik, intellekt, o'qitish metodlari.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы развития правовой культуры студентов педагогических вузов в условиях информатизации образования.

Ключевые слова: информация, образовательный процесс, индивидуальность, правовая культура, педагогические способности, эффективность, интеллект, методы обучения.

Annotation. This article will talk about the issues of developing the legal culture of students of pedagogical higher educational institutions in the context of informatization of Education.

Key words: information, educational process, individuality, legal culture, pedagogical ability, efficiency, intelligence, teaching methods.

Ta'lim tizimi uchun axborotlashtirish jarayoni — yetuk barkamol shaxslarni jadal rivojlanib borayotgan, axborotlashgan jamiyat sharoitlariga va kelajak hayotga tayyorlash, ta'lim mazmuni, o'qitish metodlari hamda ta'lim shakllarini o'zgartirish, o'sib kelayotgan avlodda o'z hayotini muvaffaqiyatli va mustaqil qurish ko'nikma

hamda malakalarini shakllantirishdan iboratdir. Ta'lim tizimini axborotlashtirish — bu hayotdan yangi usullarni izlash jarayonidir. Ta'lim tizimini axborotlashtirish bu butun ta'lim jarayonini samarali tashkil etishdir. Bunda asosan fanning so'nggi yutuqlariga tayangan holda har bir o'quvchi va umumiy jamoaning o'zlashtirganlik faoliyati natijalari, ta'lim jarayoniga axborot texnologiyalarini samarali tatbiq etish darajasi aniqlanadi. Ta'lim tizimini axborotlashtirish — bu kompyuter texnikasi va axborot texnologiyalaridan dars jarayonida foydalanish, ta'limda yangi sifat ko'rsatkichiga erishishdir. Buning uchun ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanishda o'qituvchilarning malakasini oshirish va metodik qo'llab-quvvatlash zarur. Ma'lumki, hozirgi davrda insonga media-texnologiyalarning ta'siri kun sayin ortib borayotganligi kuzatilmoqda. Bu holat, ayniqsa, kitob o'qishga nisbatan televizorni qiziqib tomosha qiladigan bolalarga kuchli ta'sir etmoqda. Yangi axborotlarning katta oqimi, reklamalar, televideniya kompyuter texnologiyalaridan keng foydalanilishi, kompyuter o'yinlari, elektron o'yinchoqlar va oilada mustahkam o'rinni egallab borayotgan kompyuterlar bola tarbiyasi hamda atrofdagi olamni anglab borishiga kattalardan alohida e'tiborni talab etmoqda. Shuni ta'kidlash zarurki, bola voyaga yetgani sayin uning sevimli amaliy faoliyatining mazmuni o'zgarib boradi — o'yinlari, sevimli qahramonlari va qiziqishlari ham o'zgaradi.

O'quvchi ilgari axborotni darslik, adabiyotlar, dars jarayonida o'qituvchi ma'ruzasi va radio hamda televideniya orqali olgan bo'lsa, endilikda bunga axborot texnologiyalari, Internet tarmog'i ham qo'shildi.

Ta'lim tizimini axborotlashtirishda o'qituvchidan darsni yangi innovatsion va pedagogik texnologiyalar asosida o'tish talab etiladi. Pedagogik texnologiyaning asosini axborot texnologiyasi tashkil etadi. Sababi ta'lim jarayoni texnologiyasining asosi axborot olish va qayta ishlashdan iborat. Ta'lim texnologiyasining eng muvaffaqiyatli usullaridan biri kompyuter texnologiyasi hisoblanadi. Ta'limda kompyuter (yangi

axborot) texnologiyasi — bu o'quvchiga axborotni tayyorlash va yetkazish vositasi kompyuter orqali amalga oshiriluvchi jarayondir.

Axborotlashtirishning afzalliklari Biz ushbu jarayonning asosiy afzalliklarini qayd etamiz.

1. O'quv materiallarini tanlash usullari va texnologiyalarini takomillashtirish.
2. Universitetlarda ham, maktablarda ham informatika va axborot texnologiyalarini o'rganish bilan bog'liq bo'lgan yangi maxsus fanlarni joriy qilish.
3. Informatika bilan bog'liq bo'lmagan an'anaviy maktab intizomlari o'qitish usullarini o'zgartirish. Misol uchun, biologiya yoki kimyo kurslarida kompyuterdan foydalanish tajribalarni maxsus dasturlar yordamida ularni modellashtirish yo'li bilan amalga oshirishga imkon beradi.
4. Talabalar uchun qo'shimcha motivatsiya, bu o'quv samaradorligini oshirishga olib keladi. Kompyuter texnologiyasidan foydalangan holda darslar bolalar uchun an'anaviylardan ko'ra qiziqroq.
5. Ta'lim tizimini axborotlashtirish ham o'quv jarayonida o'zaro hamkorlikning yangi shakllarini yaratishga imkon beradi: talaba - kompyuter.

Axborotlashtirish vositalari.

Ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan yana bir masala - bu ta'limni axborotlashtirish vositalari. Bu ta'lim maqsadida ishlatiladigan kompyuter texnikasi va dasturiy ta'minoti. Axborotlashtirishning asosiy vositalari quyidagilardan iborat: - ovoz va videoni yozib olish va ijro etish uchun vositalar; - radio va televizion uskunalari; - proektsion va optik kino uskunalari; - kompyuter o'qitish vositalari - dasturlar, darsliklar; - telekommunikatsion o'quv qo'llanmalari. Quyida biz ta'lim sohasidagi kompyuter va elektron darsliklardan foydalanishning xususiyatlarini ko'rib chiqamiz.

O'quv jarayonida kompyuterlardan foydalanish Yuqorida aytib o'tilganidek, ta'limni axborotlashtirish ham o'quv jarayonida kompyuterlarni qo'llash hisoblanadi. Ushbu yo'nalish kompyuterlashtirish nomini oldi va o'quv jarayonida kompyuter texnologiyalaridan faol foydalanishni nazarda tutadi.

Hozirgi kunda mamlakatimiz oliy o'quv yurtlarida ham yuqori malakali informatika va axborot – kommunikatsiya texnologiyalari bo'yicha mutaxassislar yetishib chiqishmoqda, undan tashqari matematika, fizika kabi muxassisliklarni bitirganlar ham dasturlash bo'yicha ma'lum bir qayta tayyorlash kurslarini bitirishsa, ularning intellektual boyligidan dasturiy mahsulotlar ishlab chiqarish va sotish natijasida milliy iqtisodimiz rivojlanishiga katta hissa qo'shish mumkin bo'ladi.

Axborot – kommunikatsiya texnologiyalarini maktabda ta'lim olishni boshlagan vaqtdan boshlab ommaviy ravishda o'qitishni boshlashimiz kerak, chunki bu davrda o'quvchilar ko'nikmalarga tez erishishadi. Jahon amaliyoti axborot – kommunikatsiya texnologiyalarini zamonaviy ta'lim berish jarayonining barcha daraja va bosqichlariga kiritish lozimligini ko'rsatmoqda. Ta'limga axborot – kommunikatsiya texnologiyalarini tatbiq qilish va foydalanishdan asosiy maqsad – ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari, ya'ni ta'lim oluvchi va beruvchilar uchun yangi imkoniyatlarni yaratib berishdan iboratdir.

Axborot – kommunikatsiya texnologiyalarini ta'lim jarayonigakeng ko'lamda joriy qilish quyidagilarni beradi:

- o'quv va ilmiy axborotlarni talaba hamda professor – o'qituvchilar tomonidan qidirib topishga ketadigan vaqtning qisqarishi;
- elektron o'quv adabiyotlar mazmunini davr talabidan kelib chiqqan holda o'zgartirishning tezlashtirilishi;
- ta'lim jarayonining qiziqarli va samarali tashkil etilishi;
- talabalarning mustaqil ta'lim olishlari uchun qo'shimcha vaqtning ajratilishi va boshqalar.

Adabiyotlar.

1. Akhmedov, B. A., Xalmetova, M. X., Rahmonova, G. S., Khasanova, S. Kh. (2020). Cluster method for the development of creative thinking of students of higher educational institutions. Экономика и социум, 12(79), 588-591.
2. Абдукодиров А.А., Пардаев А.Х. Масофали укитиш назарияси ва амалиёти. Монография. Т.: Фан.2009. -146 б.
3. Абдукодиров А.А., Тоштемиров Д.Э. Таълим муассасаларида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш методикаси. Монография. Гулистон: "Университет", 2019. - 232 б.
4. Бегимкулов У.Ш. (2004) Замонавий ахборот технологиялар муҳитида педагогик таълимни ташкил этиш. "Педагогик таълим" жур, № 1, 21-25 бетлар.
5. D.B.Abduraximov, D.E.Toshtemirov. Mutaxassislik fanlarini o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. -Toshkent, 2020.- 224 b.